

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента

Ткач Юлії Миколаївни

на дисертацію Бондара Олександра Вікторовича

**«Формування інформаційної культури менеджерів організацій
у післядипломній освіті»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження. Сучасні реалії свідчать про стрімке зростання обсягів інформації, вдосконалення існуючого програмного забезпечення та появу нових інформаційних систем і технологій, внаслідок чого педагогічна наука має адекватно відреагувати та запропонувати ефективні засоби модернізації педагогічного процесу у вищій школі. Саме таким викликом для більшості гарантів професійної освіти є необхідність інтенсивного використання в освітньому процесі сучасних інформаційних технологій та розширення спектру компетенцій нинішніх випускників магістерських програм

Зазначимо, що одна з найбільш популярних версій додаткової освіти діючих професіоналів в сфері управління бізнес-процесами нині є спеціальність 073 Менеджмент, в фокусі уваги якої опинилася проблема формування інформаційної культури студентів.

Ми згодні з автором дисертації, що реалії професійної діяльності менеджерів постійно ускладнюються, а тому їх попередня освіта як правило не може в повному обсязі задовольнити потреби як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Ці обставини зумовлюють необхідність постійного вдосконалення інформаційної культури фахівців з управління та **актуальність** даної роботи.

З тексту дисертації та автореферату простежується зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота підготовлена відповідно до тематичного плану Класичного приватного університету в межах науково-дослідної теми «Роль творчої особистості в

історії та теорії педагогіки» (номер державної реєстрації 0114U006397), у виконанні якого автор дослідження приймав безпосередню участь.

Оцінюючи **ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і висновків**, сформульованих автором, слід зазначити, що вона значною мірою забезпечується логічною структурою роботи та її цілісністю, послідовним представленням матеріалу, а також комплексними розкриттям проблеми дослідження. Структура дисертації складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, є загалом обґрунтованою, а її складові взаємопов'язаними.

Науковий апарат дисертації, представлений у вступі, є достатньо правомірним і дав змогу розкрити основний зміст роботи. Обґрунтованість представлених здобувачем результатів, забезпечена комплексом методів (теоретичних, емпіричних та статистичних). Позитивною рисою роботи є те, що обрані Олександром Вікторовичем методи дали змогу вирішити завдання дослідження.

База використаних джерел є достатньою (234 найменування). Дисертант опрацював і проаналізував роботи відомих дослідників питань інформаційної культури і особливостей професійної діяльності менеджерів, а також вивчив досвід післядипломної освіти, підготовки менеджерів і формування інформаційної культури. На цій основі у першому розділі автором кваліфіковано визначено сутність і структуру інформаційної культури менеджера організацій та виокремлено перспективні шляхи її формування в умовах післядипломної освіти.

Найбільш вагомі результати дослідження. Дисертацію характеризує достатньо високий рівень новизни, згідно з яким дисертант обґрунтував педагогічні умови формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті, розробив модель освітнього процесу, уточнив теоретичні положення про сутність, зміст, структуру інформаційної культури менеджерів організацій, вдосконалив організаційно-методичне забезпечення підготовки менеджерів організацій завдяки реалізації потенціалу

інформаційного середовища ЗВО і використанню інноваційних засобів зв'язку.

Заслуговує на увагу глибокий багатоаспектний аналіз феномена «інформаційна культура», який дав змогу автору уточнити поняття «інформаційна культура менеджера» як професійну якість, що характеризується, компетенціями у когнітивному, технологічному, ціннісно-мотиваційному та етично-правовому аспектах інформаційної діяльності та забезпечує ефективність отримання, обробки, зберігання і передачі інформації при виконанні управлінських функцій.

Практичне значення одержаних результатів для широкого загалу учасників професійної освіти майбутніх та діючих менеджерів полягає в тому, що компоненти освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 073 суттєво розширилися за рахунок нової професійної якості, яка була латентно присутня в ній.

Автором оновлено навчально-методичні комплекси двох важливих дисциплін «Інформаційні системи і технології в управлінні організацією» та «Управління проектами», які поповнилися модулями «Інформаційна культура менеджера», «Інформаційно-комунікаційні засоби професійної діяльності», «Інформаційні системи та бази даних», «Системи управління проектами».

Корисними для практиків менеджерської справи є рекомендації щодо підготовки та презентації стартапів та бізнес-проектів з використанням інформаційних систем управління, підготовлених в ході самостійної роботи.

Про практичну значущість проведеного дослідження свідчить й те, що основні його положення впроваджено в освітній процес чотирьох закладів вищої освіти: Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Класичного приватного університету, Запорізького національного університету і Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля, що підтверджують відповідні довідки.

Повнота викладу основних положень в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено в 16 публікаціях автора, з яких 7 статей опубліковано в наукових фахових

виданнях, одне з яких входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus; 9 – у збірниках матеріалів і тез Міжнародних і Всеукраїнських конференцій.

Автореферат дисертації ґрунтовний і повною мірою розкриває зміст тексту дисертації. Він є симетричним в аспекті базових методологічних характеристик та головних фактів, що отримано здобувачем.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження.

У вступі цілком переконливо обґрунтовується актуальність досліджуваної проблеми; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу й визначено методи наукового пошуку; аргументовано представлено наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію й упровадження основних наукових положень; представлено інформацію про особистий внесок, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Теорія й практика формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті» розглянуті поняття «інформаційна культура», «менеджер організації», «післядипломна освіта» та з'ясована їх сутність; надано уточнене визначення феномена «інформаційна культура менеджера» і представлена її структура; визначено сучасний стан розвитку інформаційної культури менеджерів та перспективні шляхи її формування у системі післядипломної освіти. Автором, на основі наукового аналізу різних джерел, переконливо обґрунтована необхідність формування інформаційної культури менеджерів.

Аналізуючи дану частину тексту, можна з впевненістю сказати, що автор дослідження має нестандартне мислення і вміє самостійно працювати, аналізувати та узагальнювати накопичений матеріал, робити самостійні висновки.

У другому розділі «Обґрунтування педагогічних умов і розроблення моделі формування інформаційної культури магістрів-менеджерів» автор визначає і обґрунтовує педагогічні умови та створює модель, що інтегрує мету, методи, засоби та етапи відповідного андрагогічного процесу. На окрему увагу

заслуговує, окреслене в цьому розділі інформаційне середовище. Його автор розглядає як передумову ефективного формування інформаційної культури та засіб взаємодії викладачів і здобувачів вищої освіти.

Позитивне враження справляє остання педагогічна умова, яка визначає необхідність акцентування уваги здобувачів освіти на нормах інформаційної етики управлінської діяльності. Її реалізацію автор підкріплює за рахунок навчання магістрів-менеджерів з використанням Free Software.

Третій розділ «Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності моделі формування інформаційної культури магістрів-менеджерів» презентує методику діагностування компонентів інформаційної культури за відповідними критеріями, характеризує перебіг педагогічного експерименту та представляє результати перевірки ефективності моделі формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті. Проведені автором розрахунки

З тексту розділу, гістограм і таблиць, статистичних показників можна зробити висновок, що підсумки формувального експерименту засвідчили доцільність та ефективність розробленої автором моделі формування інформаційної культури магістрів-менеджерів. Отримані емпіричні дані дають підстави вважати зроблені Бондарем О. В. висновки статистично значущими.

Висновки до розділів, загальні висновки логічно пов'язані зі змістом дослідження.

Зауваження щодо змісту дисертації. У цілому, відзначаючи високий науковий і методичний рівень дисертаційної роботи Бондаря О.В., зауважимо, що робота не позбавлена певних недоліків, серед них такі, як:

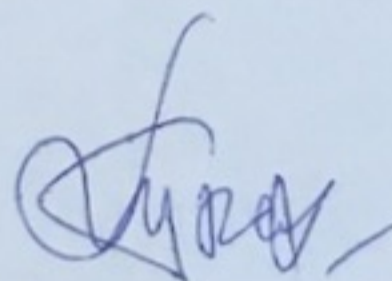
1. Викликає певну стурбованість віднесення магістерського рівня вищої освіти до післядипломної освіти.
2. У висновках до першого розділу (с. 90) здобувач зазначає наступне: «під час формування у магістрів-менеджерів інформаційної культури доцільним є знайомство їх з «хмарними» професійними сервісами, а також прийомами роботи з індивідуальними мобільними пристроями».

Однак з подальшого тексту дисертації не зрозуміло яким чином це реалізовувалося.

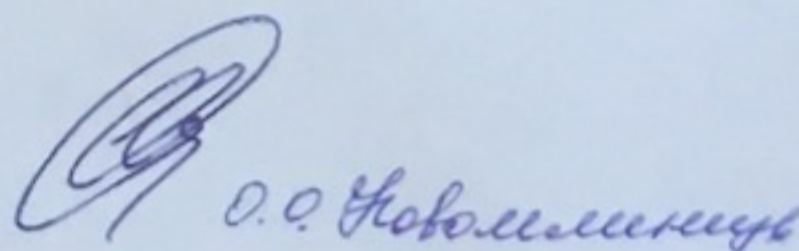
3. Здобувач заявляє, що аналіз тлумачень понять «інформація» та «культура» необхідний для надання авторського визначення феномену «інформаційна культура». Однак ми не побачили зв'язку між авторськими визначеннями понять «інформація» та «інформаційна культура».
4. Потребує уточнення, який сенс здобувач вкладає в показник «володіння технологіями управління бізнесом», віднесений до технологічного компонента інформаційної культури.
5. В авторському визначенні поняття «інформаційна культура менеджера організацій» зазначається, що ця професійна якість дасть йому змогу ефективно виконувати управлінські функції. Однак здобувач не охарактеризував кожен з цих функцій в аспекті застосування тих чи інших інформаційних систем і технологій. Це б забезпечило можливість добору програмних засобів для вивчення на основі аналізу професійної діяльності. Вважаємо, що дисертаційне дослідження від цього тільки виграло.
6. Представляючи інформаційне середовище формування інформаційної культури менеджера автор до основних аспектів цього середовища відносить «забезпечення соціально-побутових умов для навчання» (с. 94). Однак з подальшого тексту дисертації не зрозуміло яким чином ці умови забезпечили ефективність формування інформаційної культури здобувачів освіти.
7. На с. 137 Олександр Вікторович зазначає, що розподіл емпіричних даних близький до нормального і це перевірялося візуально. Математична статистика – наука точна, тому автору слід було б скористатися традиційними, добре перевіреними статистичними критеріями (наприклад, критерій Пірсона або Колмогорова-Смірнова).

Разом з тим, вказані зауваження не є принциповими і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження. Робота, автореферат, авторські статті виконані на достатньому науково-теоретичному та методичному рівні, містять різноплановий і ретельно опрацьований новий матеріал, аналіз якого дає підстави дійти наступного висновку: дисертація на тему «Формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті» за науковим рівнем і новизною поставлених завдань, обґрунтованістю основних положень, практичним значенням отриманих результатів відповідає вимогам щодо робіт на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, зокрема, пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2013 р. №567, а її автор Бондар Олександр Вікторович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Завідувач кафедри кібербезпеки
та математичного моделювання
Чернігівського національного
технологічного університету,
д.пед.н., доцент

Ю.М.Ткач

О.О.Новолымыук